

Anna Nowacka

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku
Instytut Nauk Ekonomicznych i Informatyki
Zakład Finansów i Rachunkowości
anna.nowacka1@wp.pl

Mariola Szewczyk-Jarocka

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Płocku
Instytut Nauk Ekonomicznych i Informatyki
Zakład Finansów i Rachunkowości

LOKALNY CHARAKTER DZIAŁALNOŚCI BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

Streszczenie: Banki spółdzielcze funkcjonujące w warunkach gospodarki rynkowej są przede wszystkim nastawione na lokalne lub regionalne rynki z szeroko zdefiniowaną misją czy wiązką priorytetów. Podkreśla się ich rolę w walce z wykluczeniem finansowym czy promowaniu zrównoważonego rozwoju. Pomimo kryzysu finansowego instytucje te zachowały zdrowy model biznesowy oparty na decentralizacji i zrozumieniu potrzeb lokalnej społeczności. Lokalny charakter działalności banków spółdzielczych wynika z ograniczonego obszaru działania, zakresu oferty produktowej, troski o lokalną społeczność, więzi między klientami a bankiem oraz misji.

Słowa kluczowe: banki spółdzielcze, rynek lokalny, terytorialność, klienci.

Wprowadzenie

Polski sektor bankowy jest zdominowany przez nowoczesne banki, które są wielkimi korporacjami świadczącymi szeroki zakres usług finansowych. W systemie tym próbują znaleźć swoje miejsce instytucje mikrofinansowe, takie jak banki spółdzielcze, których atrybutem jest lokalny charakter działania. Lokalność banków spółdzielczych oznacza w powszechnym rozumieniu silną pozycję w środowisku lokalnym, wspieranie inicjatyw mieszkańców, bycie partnerem finansowym samorządu, rolników i przedsiębiorców. Celem niniejszego artykułu jest próba zdefiniowania pojęcia banku lokalnego oraz wskazanie cech lokalności banku spółdzielczego.

1. Charakterystyka banku lokalnego

Kwestia lokalności instytucji finansowej nie jest jednoznaczna i łatwa do określenia. Wynika to m.in. z faktu, że w polskich i unijnych regulacjach prawnych brak jest podmiotowego zidentyfikowania tego rodzaju instytucji. Tradycyjne definiowanie banku lokalnego sprowadza się do kryterium terytorialności. Według Jakubowskiej [2009] funkcjonowanie instytucji finansowych na rynku lokalnym oznacza ograniczenie działalności do obszaru stanowiącego „(...) całość ekonomiczną i kulturową, gdzie organizacja życia społeczności lokalnej koncentruje się wokół określonego, jednego centrum urbanistycznego”. Zatem do lokalnych instytucji finansowych można zaliczyć: banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe i lokalne fundusze poręczeń kredytowych [Jakubowska, 2009].

Jednak Kata [2010] zauważa, że lokalności banku nie należy utożsamiać tylko z przestrzenią, w której prowadzi on działalność, ale jest ona bardziej determinowana przez swobodę w wyborze kierunków działania instytucji. Zatem lokalny bank nie tylko jest usytuowany blisko klienta, ale dostosowuje swoją ofertę oraz sposób działania do indywidualnych potrzeb klientów i specyfiki lokalnego środowiska, w którym prowadzi działalność operacyjną [Kata, 2010, s. 2].

Zdaniem Żółtowskiego [2011] bankiem lokalnym może być tylko bank spółdzielczy. Autor, charakteryzując istotę lokalności banku, wymienia kilka parametrów [Żółtowski, 2011, s. 20]:

- ograniczony terytorialnie obszar działania,
- stosunkowo wąski zakres tradycyjnych produktów bankowych,
- ograniczony wzrost z powodu niedostatku kapitału, który zwiększa się z głównie z podziału zysku,
- mała suma bilansowa i liczba zatrudnionych w porównaniu z typowymi bankami komercyjnymi.

Zakres usług bankowych świadczonych przez banki lokalne jest najczęściej zawężony do zbierania depozytów i udzielania kredytów różnym podmiotom. Nie prowadzą one bardziej złożonych transakcji, takich jak obrót papierami wartościowymi i instrumentami pochodnymi.

W literaturze przedmiotu oprócz terytorialnego ograniczenia działalności są również wskazywane inne aspekty lokalności, które wynikają ze społecznych uwarunkowań działalności spółdzielni [Kata, 2011, s. 135]. Uwypuklone są obowiązki spółdzielni kredytowej w zakresie zaspokajania potrzeb członków oraz lokalnej społeczności. Głównym czynnikiem sektora finansowego wpływa-

jącym na lokalny rozwój społeczno-gospodarczy jest wartość udzielanych kredytów [Siudek, 2011, s. 255].

W związku z tym troska o społeczność lokalną będzie wyrażana poprzez: zwiększenie akcji kredytowej na terenie działania banku, zmniejszenie kwoty środków lokowanych w bankach zrzeszających na rzecz równoważenia strumienia depozytów z wolumenem kredytów [Szambelańczyk, 2006, s. 108].

Za lokalne instytucje można uznać te, których ważnym celem jest działanie na rzecz lokalnej społeczności i jej rozwoju, wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości z zachowaniem bezpiecznego poziomu zysku. Instytucje te gromadzą oszczędności lokalnych społeczności, które są wykorzystywane przez podmioty lokalne na potrzeby ich rozwoju [Solarz, 2001, s. 9-10]. Ponadto przyczyniają się do powstawania nowych miejsc pracy poprzez pobudzanie lokalnych inwestycji.

Niektórzy autorzy zwracają uwagę, że instytucją lokalną może być ta, która nie posiada ograniczeń terytorialnych, a jedynie społeczne. Takim przykładem mogą być spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe.

W dalszych rozważaniach bank spółdzielczy jako instytucja lokalna będzie się charakteryzował następującymi cechami:

- ograniczony obszar działania,
- zakres produktów bankowych dostosowany do potrzeb lokalnej społeczności,
- troska o społeczność lokalną,
- więzi między klientami (członkami) a bankiem,
- misja banku (nie tylko osiągnięcie zysku, ale działalność na rzecz członków banku).

2. Zasada terytorialności działalności banków spółdzielczych

Terytorialność można określić jako zdolność i niezbywalne prawo do działania na własnym obszarze, z zachowaniem pełnej niezależności prawnej i ekonomicznej [Siudek, 2007]. Zasada ta jest zwykle wsparta postulatem ograniczenia konkurencji pionowej, czyli niewchodzenia w obszar działalności banków spółdzielczych podmiotów zrzeszających poziomu regionalnego.

Koncepcja restrukturyzacji spółdzielczego sektora bankowego na początku lat 90. przewidywała m.in. wprowadzenie nowych rozwiązań organizacyjnych. Jednym z nich było określenie ustawowo zasady terytorialności [Ustawa o restrukturyzacji banków spółdzielczych..., 1994].

Teren działania banku spółdzielczego został zawężony do gminy, w której znajdowała się siedziba banku. Za zgodą banku regionalnego bank spółdzielczy

mógł prowadzić działalność na terenie regionu lub jego części. Przełomem w restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych była Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających zwana „milenijną” [Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych..., 2000]. Na mocy tej ustawy zmieniły się przede wszystkim zasady funkcjonowania banków zrzeszających, wprowadzono dwuszczeblowy model spółdzielczego sektora bankowego i swobodę łączenia się banków regionalnych i zrzeszających. Banki spółdzielcze uzyskały natomiast swobodę wyboru banku zrzeszającego.

Ponadto teren działania banku spółdzielczego został uzależniony od wielkości jego funduszy własnych, przy czym minimalnym obszarem geograficznym stał się powiat. Ponadto podobnie jak w rygorach poprzedniej regulacji ustawowej, wybrane usługi banku spółdzielczego obciążone ryzykiem kredytowym – udzielanie kredytów, udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych, udzielanie pożyczek pieniężnych, udzielanie i potwierdzanie poręczeń – mogą być wykonywane na rzecz jednostek zamieszkujących lub posiadających siedzibę na terenie działania banku [Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych..., 2000].

Zgodnie z aktualnymi regulacjami ustawowymi bank spółdzielczy posiadający kapitał założycielski wyższy niż równowartość 1 000 000 euro, lecz niższy niż równowartość 5 000 000 euro, może prowadzić działalność na terenie województwa, w którym znajduje się jego siedziba, oraz na terenie powiatów, w których znajdują się jego placówki wykonujące czynności bankowe. Każdy bank spółdzielczy posiadający kapitał założycielski o równowartości co najmniej 5 000 000 euro może prowadzić działalność na obszarze całego kraju [Ustawa o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych..., 2015]¹.

Uzależnienie określonego ustawowo różnego rodzaju terenu działania banku spółdzielczego od wielkości kapitału założycielskiego jest uzasadnione, gdyż to właśnie kapitały są w działalności bankowej miernikiem bezpieczeństwa dla powierzonych bankowi depozytów i powinny być adekwatne do skali podejmowanego ryzyka, którego poziom będzie wzrastał wraz ze wzrostem obszaru terytorialnego działalności [Golec, 2012, s. 70].

Różnie dla poszczególnych instytucji ustawowo określony teren działania może dodatkowo być rozszerzony lub ograniczony [Zalcewicz, 2010, s. 181-182]:

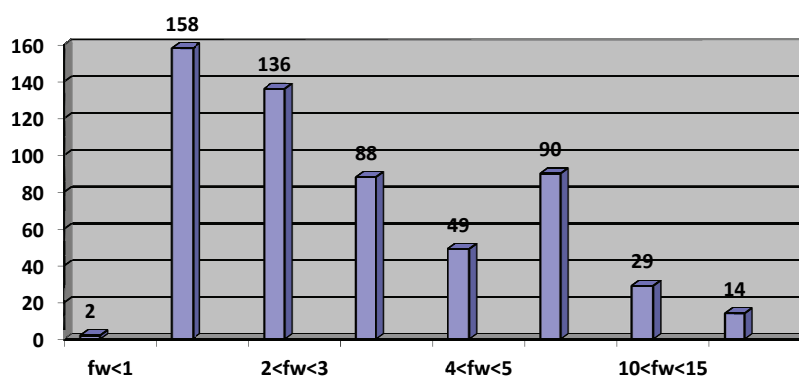
- 1) w związku z decyzją spółdzielców – zgodnie z zapisami statutu bank może wykonywać działalność na terenie mniejszym niż dopuszczalny przez ustawodawcę,
- 2) za zgodą banku zrzeszającego – bank spółdzielczy może prowadzić działalność na terenie powiatów sąsiadujących z jego ustawowym terenem działania,

¹ Ustawa weszła w życie z dniem 13 września 2015 roku.

3) na skutek decyzji Komisji Nadzoru Finansowego mogą zostać zniesione ograniczenia dotyczące terenu działania; KNF może wyrazić zgodę na rozszerzenie działalności banku na inne powiaty niż powiaty sąsiadujące z terenem działania banku lub może takowe wprowadzić (np. w związku z obniżeniem wysokości kapitału założycielskiego, w zezwoleniu na utworzenie lub rozpoczęcie działalności); KNF zatwierdza również zmiany terenu działania zapisane w statutach.

Elastyczność w zakresie definiowania zasady terytorialności pozwala bankom spółdzielczym na częściowo samodzielne określenie obszaru działania. Natomiast nowe wymogi kapitałowe przyczyniły się do podniesienia bezpieczeństwa prowadzonej działalności.

Według danych UKNF na koniec trzeciego kwartału 2014 roku 2 banki spółdzielcze posiadały fundusze własne² poniżej 1 mln euro (wykres 1).

Wykres 1. Podział banków spółdzielczych ze względu na wielkość funduszy własnych w mln euro (stan na 30.09.2014 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i banków zrzeszających [2014].

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w raporcie UKNF (wykres 1), 133 banki spółdzielcze są uprawnione do prowadzenia działalności na obszarze całego kraju. Pozostałe banki funkcjonują na terenie województwa, województw lub kilku powiatów.

Banki spółdzielcze często jednak korzystają z możliwości statutowego rozszerzenia terenu działania. Taka sytuacja rodzi pytanie: czy bank posiadający

² Autorki posługują się kategorią funduszy własnych, ponieważ prezentowane dane dotyczą okresu obowiązywania takiego nazewnictwa w myśl Ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 137, poz. 1303 z późn. zm.).

placówki na terenie całego kraju lub kilku województw można określać jako instytucję lokalną? Odpowiedź na tak postawione pytanie nie jest jednoznaczna, gdyż będzie różna dla poszczególnych instytucji sektora. Golec [2012] uważa, że banki spółdzielcze mogą korzystać z atrybutu lokalnej instytucji finansowej, ponieważ zasada terytorialności działalności tych banków została wprowadzona przez regulatorów jako swoista norma ostrożnościowa, która w ostatnim czasie ulega złagodzeniu.

3. Banki spółdzielcze a rynek lokalny

Atuty banków spółdzielczych mogą być wykorzystywane w rozwiązywaniu problemu bezrobocia małych miejscowości, aktywizacji lokalnej społeczności, rozwoju przedsiębiorczości, kształtowaniu wielofunkcyjnego rozwoju wsi, rozbudowie i unowocześnianiu lokalnej infrastruktury, ochrony środowiska, rozwoju agroturystyki.

Realizacja przez banki spółdzielcze wyżej wymienionych zadań wymaga zwiększonej aktywności w różnych sferach działania [Szafrąńska, 2006, s. 213-220]:

- stymulacyjnej, polegającej na oferowaniu kredytów preferencyjnych przeznaczonych na wsparcie przemian w rolnictwie i sektorze żywnościowym,
- integracyjnej (integracja banków spółdzielczych z lokalnymi instytucjami życia gospodarczego, społecznego i administracyjno-samorządowego),
- ochrony środowiska i naturalnych walorów społeczności wiejskiej,
- strukturalnej (np. przemiany w strukturze agrarnej, zmiany w strukturze zatrudnienia ludności, zmiany w strukturze inwestycji dokonywanych na obszarach wiejskich),
- usługowej (np. świadczenie usług i obsługa przez banki spółdzielcze budżetów gmin, w tym szkół, zagospodarowanie środków pojedynczych i zbiorowych klientów),
- społecznej (kształtowanie więzi pomiędzy bankami spółdzielczymi i klientami, wzmacnianie wiarygodności, lojalności, pozytywnego wizerunku, public relations, kształtowanie wzorców i postaw konsumpcyjnych ludności rolniczej i wiejskiej),
- doradczej (pomoc w sporządzaniu biznesplanów, wyzwalanie inicjatyw gospodarczych, pomoc w procedurze kredytowej, doradztwo finansowe dla klientów),
- edukacyjnej (np. edukacja szkoleniowa członków i pracowników banków spółdzielczych, kursy poprawiające jakość i kwalifikacje kadry bankowej, kursy z zakresu kształtowania odpowiednich relacji między pracownikiem banku a klientem).

Banki spółdzielcze oferują swoim klientom szeroki asortyment produktów bankowych. Oprócz najbardziej popularnych usług bankowych, takich jak: prowadzenie rachunków bieżących, rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, kredytów obrotowych, inwestycyjnych i preferencyjnych, banki proponują również inne usługi. Jednak to, co odróżnia banki spółdzielcze od innych instytucji i wskazuje również na cel społeczny działalności, to oferowanie podstawowych produktów finansowych tym grupom społecznym, które nie mają lub mają utrudniony dostęp do usług komercyjnych instytucji bankowych. Takim przykładem są kredyty klęskowe i preferencyjne z dopłatą ze środków Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Banku Gospodarstwa Krajowego i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (tab. 1).

Tabela 1. Banki spółdzielcze udzielające kredytów preferencyjnych według kryterium przynależności do banku zrzeszającego (w %)

Cel kredytu preferencyjnego	Banki zrzeszające = 100%	
	BPS SA	SGB Bank SA
Produkcja rolnicza	55,0	45,0
Przetwórstwo rolno-spożywcze	53,0	47,0
Inwestycje w ochronie środowiska	65,0	35,0
Inne cele	67,0	33,0

Źródło: Stefański [2012, s. 141].

Kredyty te są udzielane na przedsięwzięcia inwestycyjne w rolnictwie i jego otoczeniu, a jakość portfela kredytowego banków spółdzielczych w tym przypadku jest często bardzo dobra, gdyż pracownicy nierzadko osobiście znają klientów i potrafią ocenić, czy będą w stanie spłacić kredyt [Nowacka, 2011, s. 57].

Banki spółdzielcze odgrywają istotną rolę w lokalnym rozwoju społeczno-gospodarczym poprzez przeznaczanie depozytów na kredytowanie projektów rozwojowych społeczności lokalnych. Badania przeprowadzone przez M. Stefańskiego [2012, s. 139-140] wskazują, że 17% ankietowanych banków spółdzielczych kredytuje tylko potrzeby społeczności lokalnej z terenu działania banku, 76% kredytuje potrzeby społeczności lokalnej i lokuje środki na rynku międzybankowym, 33% kredytuje wszystkich klientów i inwestuje w akcje, obligacje i inne papiery wartościowe. W tabeli 2 przedstawiono kierunki inwestowania depozytów przez banki spółdzielcze według kryterium przynależności do banku zrzeszającego.

Tabela 2. Kierunki inwestowania pozyskanych depozytów przez banki spółdzielcze według kryterium przynależności do banków zrzeszających w %

Wyszczególnienie	Banki zrzeszające = 100%	
	BPS SA	SGB Bank SA
Tylko kredytowanie potrzeb społeczności lokalnej	37,5	62,5
Kredytowanie potrzeb społeczności lokalnej i na rynku międzybankowym	57,0	43,0
Kredytowanie wszystkich klientów i nabywanie akcji, obligacji i innych papierów wartościowych	73,0	27,0

Źródło: Stefański [2012, s. 140].

Siudek [2011] zauważa również, że banki spółdzielcze jako instytucje mikrofinansów udzielają na terenach swojej działalności dość niskich kwot kredytów, stąd ich wpływ na lokalny rozwój społeczno-gospodarczy jest słaby. Finansują one głównie rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich oraz małą i średnią przedsiębiorczość na terenach miast i wsi.

Ogromne znaczenie mają banki spółdzielcze w obsłudze finansowo-kredytowej elementów infrastruktury technicznej, np. budowy wodociągów, oczyszczalni ścieków, wysypisk śmieci i wielu innych inicjatyw, które podnoszą standard życia na wsi, chronią środowisko naturalne oraz sprzyjają postępowi cywilizacyjnemu. Unowocześnienie infrastruktury technicznej sprzyja wzrostowi pozarolniczej działalności gospodarczej ludności wiejskiej, co przyczynia się do lepszego wykorzystania lokalnych zasobów surowcowych, zaspokojenia rynku konsumpcyjnego, wykorzystania walorów rekreacyjnych, podnoszenia dochodów oraz zmniejszania bezrobocia [Bienia, Niepokój, 2010, s. 26]. Ten lokalny rozwój infrastruktury jest często finansowany przez banki spółdzielcze w ramach funduszy UE (tab. 3).

Tabela 3. Struktura projektów unijnych finansowanych przez banki spółdzielcze według kryterium przynależności do banków zrzeszających w %

Wyszczególnienie	Banki zrzeszające = 100%	
	BPS SA	SGB Bank SA
Rolnicy	54,7	45,3
Przedsiębiorcy sektora gospodarki żywnościowej	26,0	74,0
Pozostali przedsiębiorcy	62,0	38,0
Samorządy terytorialne	30,0	70,0
Inni klienci banków	71,0	29,0

Źródło: Stefański [2012, s. 132].

Banki finansowały przede wszystkim projekty zgłaszane przez rolników, przedsiębiorców oraz samorządy terytorialne.

Lokalność banków spółdzielczych wyraża się również poprzez szczególny charakter relacji między właścicielami a bankiem. Z jednej strony własność członkowska i osobowy, a nie udziałowy charakter podejmowania decyzji definiują spółdzielnie, z drugiej zaś wydaje się, że jest to obszar stosunkowo mało akcentowany i poznany w polskich spółdzielczych instytucjach kredytowych [Golec, 2010, s. 75]. Na koniec marca 2015 roku liczba udziałowców wynosiła 1 009 756 osób, w tym 1 006 161 to osoby fizyczne [Informacja o bankach spółdzielczych i zrzeszających..., 2015]. Ich liczba wciąż maleje.

Wpływ dużych udziałowców, tj. członków posiadających 5% lub więcej funduszu udziałowego, na funkcjonowanie banków spółdzielczych zaprezentowano w tab. 4.

Tabela 4. Liczba banków spółdzielczych z dużymi udziałowcami według wielkości aktywów (stan na koniec I kwartału 2015 roku)

Wielkość aktywów w mln zł	Liczba banków z dużymi udziałowcami	Liczba dużych udziałowców
$a < 50$	46	127
$50 \leq a < 100$	41	96
$100 \leq a < 200$	42	104
$200 \leq a < 500$	37	90
$500 \leq a < 1000$	14	36
$a \geq 1000$	2	4
Razem	182	457

Źródło: Informacja o bankach spółdzielczych i zrzeszających... [2015].

Zmniejszenie liczby udziałowców następuje głównie w bankach o sumie bilansowej poniżej 50 mln złotych. Powodów takiej sytuacji należy się doszukiwać w [Informacja o bankach spółdzielczych i zrzeszających..., 2013]:

- porządkowaniu rejestru bazy członkowskiej, co wiąże się w niekiedy z kontaktowaniem ze spadkobiercami udziałowców;
- podwyższaniu wartości jednostki udziałowej;
- braku dywidendy lub niewielkiej dywidendy wypłacanej zwłaszcza przez małe banki.

Baza członkowska instytucji jest wyrazem „spółdzielczego ducha” oraz zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Podwyższanie wartości jednostek udziałowych prowadzi do ograniczenia liczby członków. Im niższe wartości udziałów, tym większe szanse na pozyskanie nowych członków.

Z drugiej strony członkowie wykazują się pewną biernością i brakiem zainteresowania działalnością banku. Być może nie do końca mają świadomość swoich praw. Ich aktywność w zakresie wyborów nowych władz spółdzielni jest bardzo niska [Nowacka, 2015, s. 36].

Pogłębianie relacji między członkami banku spółdzielczego a samym bankiem utrudnia brak uprzywilejowanej pozycji udziałowców w zakresie korzystania z produktów i usług bankowych. Zgodnie z przepisami prawa bankowego członkowie banków spółdzielczych nie mogą korzystać z żadnej preferencji przy zaciąganiu kredytu, ale mogą mieć wypłacaną dywidendę [Nowacka, 2011, s. 52].

Cele działalności banków spółdzielczych nie zawsze mogą sprzyjać pogłębianiu relacji z właścicielami. Poszerzanie działalności, które jest korzystne z ekonomicznego punktu widzenia, niekoniecznie przekłada się na lepsze kontakty z udziałowcami.

3.1. Strategie działalności banków spółdzielczych

Banki spółdzielcze, podobnie jak inne instytucje finansowe, funkcjonują w gospodarce rynkowej i konkurują ze sobą. Z drugiej strony są zaliczane do podmiotów ekonomii społecznej. W związku z tym cele społeczne realizują jako instytucje finansowe najczęściej zlokalizowane w małych miejscowościach, wyrażając wymiar społeczny swojej działalności poprzez dystrybucję produktów dla tej grupy klientów. Strategie działania tych banków obejmują kwestię zaspokajania potrzeb członków i klientów społeczności lokalnej, wspieranie inicjatyw lokalnych (np. kulturalnych, artystycznych czy sportowych), działania na rzecz rozwoju gospodarczego w wymiarze lokalnym lub regionalnym [Nowacka, 2015, s. 35]. W tabeli 5 przeanalizowano misję, wizję i cele działalności 10 największych banków spółdzielczych.

Tabela 5. Cele, misje i wizje 10 największych banków spółdzielczych według sumy bilansowej

Lp.	Bank spółdzielczy	Cele, misja i wizja
1	2	3
1	Krakowski Bank Spółdzielczy	KBS to bank o ponad 115-letniej tradycji, oparty wyłącznie na własnym polskim kapitale, oferujący nowoczesne produkty i usługi bankowe oraz ubezpieczeniowe
2	Bank Spółdzielczy w Brodnicy	Instytucja silnie wspierająca lokalną działalność wytwórczą i usługową, a także chętnie angażująca się w inicjatywy społeczne i potrzeby kulturalne swojej małej ojczyzny
3	Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie	Jesteśmy nowoczesną i uniwersalną instytucją finansową, której misję wyrażają słowa „w Twoich stronach, po Twojej stronie”. W Twoich stronach, bo stanowimy część lokalnej społeczności i z nią wiążemy swój rozwój. Po Twojej stronie, ponieważ wiemy, że do sukcesu prowadzą partnerstwo i zaufanie, a miarą rozwiązań jest dla nas zawsze satysfakcja Klientów
4	Bank Spółdzielczy w Białej Rawskiej	Brak informacji
5	Bank Spółdzielczy we Wschowie	Jesteśmy blisko lokalnych społeczności i wsłuchujemy się w Państwa potrzeby, łączymy działania społeczne z wartościami spółdzielczymi

cd. tabeli 5

1	2	3
6	Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej	Najważniejsi są Klienci. Bank chce podtrzymać budowany przez ponad wiek pozytywny wizerunek. Ma ambicję bycia instytucją finansową biorącą aktywny udział w transformowaniu wsi i rolnictwa. Ważną pozycję w jego planach stanowi obsługa lokalnych przedsiębiorstw. Bank życzyłby sobie, aby wspierane dziś przez niego małe firmy, zakładane i prowadzone przez ludzi z naszego regionu, jutro urosły do rangi firm średnich, a pojutrze... kto wie?
7	Warszawski Bank Spółdzielczy	Brak informacji
8	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Barlinku	Rodzimy kapitał, przynależność do Grupy BPS, ostrożna, tradycyjna bankowość i profesjonalne zarządzanie są gwarantem stabilnej rentowności, satysfakcjonującej interesariuszy GBS Banku
9	Bank Spółdzielczy Duszniki z siedzibą w Szamotułach	Bank przyjazny i nowoczesny. Nasz Bank. Bank Spółdzielczy Duszniki nowoczesnym bankiem zachowującym najlepsze wieloletnie tradycje, kompleksowo zaspokajający potrzeby finansowe i doradcze wszystkich podmiotów działających na lokalnym rynku
10	Bank Spółdzielczy w Jastrzębiu Zdroju	Lokalny pieniądz na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Misja ta zakłada budowanie trwałych relacji z Klientami i Udziałowcami poprzez świadczenie wysokiej jakości usług finansowych i doradczych sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości i inicjatyw lokalnych

Źródło: Opracowano na podstawie: Nowoczesny Bank Spółdzielczy [5/2015, s. 8] oraz stron internetowych banków spółdzielczych.

Większość banków spółdzielczych na swoich stronach internetowych podaje jako misję np: „Zapewnienie klientom najwyższej jakości usług finansowych i doradczych poprzez wykorzystanie najnowocześniejszej technologii, dzięki wyszkolonym, umotywowanym i nastawionym na zaspokojenie potrzeb klienta pracownikom, dla zadowolenia członków banku”, a jako wizję: „Bank Spółdzielczy jest nowoczesnym bankiem, wyłącznie z polskim kapitałem, jest silny kapitałowo i ekonomicznie oraz przyjazny dla klientów i społeczności lokalnej”.

Banki spółdzielcze, zaspokajając potrzeby swoich członków, często realizują zadania, z których ani państwo, ani inne podmioty gospodarcze nie wywiązują się w stopniu wystarczającym. Wykorzystują zasoby ludzkie w stopniu komplementarnym do sektora publicznego i prywatnego, zapobiegając wykluczeniu społecznemu i łagodząc napięcia społeczne, oraz wspomagają proces budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Prowadzona przez nie polityka sprzyja spójności społecznej, zwiększaniu zatrudnienia, walce przeciwko biedzie, demokracji, lepszemu zarządzaniu oraz stabilnemu rozwojowi. Niestety nie wszystkie banki spółdzielcze mają wyraźnie sformułowaną wizję, misję i cele.

Podsumowanie

Zróźnicowanie sektora banków spółdzielczych powoduje, że trudno jednoznacznie ocenić lokalny charakter tych instytucji. Zasada terytorialności nie jest już tak ściśle przestrzegana, co ma swoje plusy. Dzięki temu banki spółdzielcze mogą zwiększać skalę swojej działalności, ale wiąże się to też z większym ryzykiem.

Atrybut lokalności ma związek ze społecznym wymiarem działalności. Należy zauważyć, że banki spółdzielcze wypełniają swoją misję społeczną poprzez działanie na rzecz swoich klientów, członków oraz środowiska lokalnego. To odróżnia je od banków komercyjnych, których naczelnym celem jest maksymalizacja zysku przy minimum ryzyka. Często realizują zadania, którymi inne instytucje finansowe lub podmioty gospodarcze nie są zainteresowane, np. zapobiegają wykluczeniu finansowemu, wspomagają rozwój lokalny, służą budowaniu lokalnych więzi społecznych. Siłą tego sektora jest indywidualne podejście do klienta, umiejętność budowania relacji, w której klient jest rozpoznawany niemalże imiennie i tak obsługiwany.

Lokalność działalności polskich banków spółdzielczych może istotnie definiować ich tożsamość na konkurencyjnym rynku finansowym i stanowić ich największy atut marketingowy [Golec, 2012, s. 77-78].

Literatura

- Bienia B., Niepokój E. (2012), *Banki spółdzielcze partnerami lokalnego środowiska* [w:] *Uczelnia dla gospodarki, gospodarka dla uczelni*, tom I, Wydawnictwo PWSZ, Krosno.
- Golec M.M. (2010), *Spoleczne uwarunkowania działalności banków spółdzielczych* [w:] M. Stefański (red.), *Banki spółdzielcze w Polsce w warunkach kryzysu finansowego i gospodarczego*, Wydawnictwo WSHE, Włocławek.
- Golec M.M. (2012), *Lokalność działalności banków spółdzielczych w Polsce* [w:] M. Stefański (red.), *Wybrane historyczne i współczesne aspekty rozwoju banków spółdzielczych w Polsce*, Wydawnictwo WSHE, Włocławek.
- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i banków zrzeszających w III kwartale 2014 roku, Raport UKNF.
- Jakubowska A. (2009), *Instytucje finansowe podmiotami zasilającymi uczestników w kapitał pieniężny na wybranych przykładach* [w:] D. Kopycińska (red.), *Funkcjonowanie gospodarki polskiej po 20 latach transformacji*, Wyd. Uniwersytetu w Szczecinie, Szczecin, dostęp online: http://mikroekonomia.net/system/publication_files/52/original/13.pdf?1314875678, data dostępu 17.06.2015.
- Kata R. (2010), *Znaczenie banków lokalnych w dostępie rolników do kredytów bankowych*, „Roczniki Nauk Rolniczych”, seria G, t. 97, nr 4, s. 2, dostęp online:

- http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/RNR_2010_T97_z4_s95.pdf, data dostępu 17.06.2015.
- Kata R. (2011), *Endogeniczne i instytucjonalne czynniki kształtujące powiązania finansowe gospodarstw rolnych z bankami*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Nowacka A. (2011), *Uwarunkowania komunikacji marketingowej w bankach spółdzielczych*, Wydawnictwo PWSZ, Płock.
- Nowacka A. (2015), *Banki spółdzielcze jako podmioty ekonomii społecznej*, „Pieniądze i Więź”, nr 1(66).
- Ranking największych banków spółdzielczych – edycja 2015*, „Nowoczesny Bank Spółdzielczy”, nr 5.
- Siudek T. (2007), *Systemy bankowości w wybranych krajach Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe SGGW. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, nr 63, dostęp online: http://www.wne.sggw.pl/czasopisma/pdf/EIOGZ_2007_nr63_s35.pdf, data dostępu 7.09.2015.
- Siudek T. (2011), *Bankowość spółdzielcza w Polsce i wybranych krajach UE – wymiar ekonomiczny, organizacyjny i społeczny*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Solarz J.K. (2001), *Międzynarodowy system finansowy. Istota i perspektywy*, „Bank i Kredyt”, nr 1-2.
- Stefański M. (2012), *Znaczenie banków spółdzielczych w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i innowacji* [w:] M. Stefański (red.), *Wybrane historyczne i współczesne aspekty rozwoju banków spółdzielczych w Polsce*, Wydawnictwo WSHE, Włocławek.
- Szafrańska M. (2006), *Rola banków spółdzielczych w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie – Problemy Rolnictwa Światowego t. 15, Wyd. SGGW, Warszawa.
- Szambelańczyk J. (2006), *Banki spółdzielcze w Polsce w procesach zmian systemowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Poznań.
- Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 roku o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarstwa Krajowego oraz o zmianie niektórych ustaw. Dz.U. Nr 80, poz. 369 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Dz.U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 roku o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim. Dz.U. Nr 137, poz. 1303 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 roku o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. 2015, poz. 1166.
- Zalcewicz A. (2010), *Bank spółdzielczy. Aspekty prawne tworzenia i funkcjonowania*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa.
- Żółtowski W. (2011), *Bank lokalny*, Wydawnictwo CeDeWu.pl, Warszawa.

[www 1] *Informacja o bankach spółdzielczych i zrzeszających w I kwartale 2013 roku*,
www.knf.gov.pl.

[www 2] *Informacja o bankach spółdzielczych i zrzeszających w I kwartale 2015 roku*,
www.knf.gov.pl.

LOCAL CHARACTER OF OPERATION OF COOPERATIVE BANKS

Summary: Cooperative banks which operate under the market economy conditions gear first of all towards local or regional markets with broadly defined mission or a bundle of priorities. Their role in the fight against the financial exclusion or in promotion of sustainable development is constantly underlined. In spite of financial crisis these financial institutions have maintained their sound business model based on decentralization and understanding of the needs of the local community. The local character of operation of cooperative banks result from their limited area of operation, the range of their financial products offer, the care about the local community, social bonds between the bank's clients and the very bank and its mission.

Keywords: cooperative banks, local market, operation territory, clients.